

Насоки за гражданите

относно трансгранични гражданско- правни спорове в Европейския съюз

Европейската съдебна мрежа по
граждански и търговски дела

Предговор към:
**Насоки за
гражданите
относно
трансгранични
гражданско-
правни спорове
в Европейския
съюз**

2 |

Viviane Reding
Заместник-председател
Правосъдие, основни
права и гражданство

Европейският съюз разполага със система от закони, предназначени да помогнат на лицата и фирмите при разрешаването на трансгранични спорове. Сред тях са новите процедурни инструменти за улесняване на трансграничното събиране на вземания. Европейска заповед за плащане за безспорни парични вземания и Европейска процедура за искове с малък материален интерес за искове, чиято стойност не надвишава 2000 EUR, са забележителни правни инструменти. Те предоставят на гражданите и фирмите в целия ЕС средство за по-бързо и по-ефективно разрешаване на трансгранични дела, като улесняват изпълнението на предявени срещу ответник искове в друга държава-членка.

Свободното движение е основно право на гражданите на ЕС. То трябва да е повече от абстрактна идея и да се превърне в конкретна реалност във всички държави-членки на ЕС. Правото на ЕС трябва да бъде стриктно прилагано, когато това е необходимо. В областта на гражданското право ние можем да улесним ежедневието на гражданите в Европа, особено когато те се движат от една държава-членка в друга или пазаруват зад граница. Създаването на европейско пространство на правосъдие без вътрешни граници засилва единния пазар. Улесняването на събирането на трансгранични вземания е елемент от решаващо значение за добре функциониращ единен пазар.

Настоящите насоки за гражданите имат за цел да обяснят тези закони и принципите, стоящи в основата на тези европейски процедури, и как можете да решите дали желаете да ги ползвате. Те се занимават само с граждански и търговски дела.

Убедена съм, че тези насоки ще гарантират ефективното използване и прилагане на тези инструменти и че те ще Ви бъдат от практическа помощ.

С уважение,

1. УВОД

Случвало ли ви се е да закупите нещо в интернет от друга държава от Европейския съюз, което така и да не получите? Или по време на отпуската си сте си купили компютър и по-късно къщи сте установили, че той не работи изрядно? Или пък строителната фирма, извършваща ремонт на вашата вила, не е свършила добре своята работа?

Това са примерни ситуации, в които може да помислите да предприемете правни действия. Как обаче можете да съдите лицето или търговеца, ако те са в друга държава-членка?

Европейският съюз разполага със система от закони, предназначени да помогнат на лицата при трансгранични спорове. На-

стоящите насоки за гражданите имат за цел да разяснят някои от тези закони и залегналите в тях принципи, за да можете да изберете дали да се възползвате от тях, и ако решите да го сторите — информация за това къде може да получите искови формуляри и по-подробна информация. Насоките се отнасят само за граждански и търговски дела, т.е. не засягат наказателното право, семейното право, правото по несъстоятелност и наследственото право. Освен това тези правила не се прилагат по отношение на Дания*.

Съдебните процедури могат да бъдат стресиращи, продължителни и скъпи. Преди да прибегнете към тях се опитайте да разрешите спора по взаимно съгласие или чрез алтернативно разрешаване на

спорове, или с помощта на омбудсман. Ако тези опити са неуспешни, уверете се, че знаете името и адреса на лицето, което искате да съдите, и се опитайте да установите дали то разполага с активи, с които да удовлетворите вашия иск. В противен случай съдебните процедури до голяма степен са безсмислени. За повече информация относно алтернативно разрешаване на спорове: http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_gen_bg.htm

За повече информация относно трансграничните потребителски права: http://ec.europa.eu/consumers/ecc/index_en.htm

* Въпреки това регламентът „Брюксел I“ се прилага по силата на паралелно споразумение с Дания.

„Европейският съюз разполага със система от закони, предназначени да помогнат на лицата при трансгранични спорове“

2. ЧИЕ ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ЧИИ СЪДИЛИЩА?

В регламента „Брюксел I“ (44/2001) се посочват правилата, според които се решава кои съдилища следва да разгледат даден трансграничен случай. От ключово значение е да знаете къде да заведете съдебно дело. По принцип съдилищата на държавата-членка, в която пребивава ответникът или в която е седалището на компанията, са компетентни да разгледат случая; от това правило съществуват обаче и изключения. За повече подробности вж. част 7 по-долу.

4

ЕС одобри следните процедури, които имат за цел да опростят и ускорят трансграничните дела, както и да улеснят изпълнението на предявени срещу ответника искове в друга държава-членка:

A. Европейска заповед за плащане (Регламент 1896/2006)

Тази процедура се прилага, когато имате парично вземане от лице, което не оспорва, че ви дължи въпросната сума. Това се нарича „безспорно парично вземане“. Процедурата се основава на стандартни формуляри, които трябва да попълните. Тези формуляри можете да намерите на всички езици на ЕС, заедно с допълнителна информация на уебсайта на Европейския съдебен атлас по гражданско-правни въпроси:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/epo_filling_bg.htm

B. Европейско изпълнително основание (Регламент 805/2004)

Европейското изпълнително основание представлява удостоверение, което придружава национално съдебно решение, съдебна спогодба или публичен документ и дава основание те да бъдат изпълнени в друга държава-членка. Тази процедура се прилага също така при иски срещу лице, което не оспорва иска, в случаите, в които национален съд вече е постановил, че имате право на въпросното парично вземане. За да кандидатствате за изпълнително основание, по принцип трябва да се обърнете към съда, издал решение по същество по вашето дело, и трябва да отговаряте на националните изисквания в тази държава-членка.

При тази процедура искът ще се счита за безспорен, ако ответникът е изразил съгласие с вашия иск в съда, в спогодба, която е била одобрена от съда, или в публичен документ, или ако не го е оспорвал, или пък първоначално е оспорвал, но впоследствие не се е явил в съда (конклюдентно признаване).

V. Европейска процедура за иски с малък материален интерес (Регламент 861/2007)

Тази процедура се прилага за трансгранични иски, чиято стойност не надвишава 2000 EUR, с изключение на лихвите. По принцип това е писмена процедура, която се основава на стандартен формуляр, който трябва да попълните, и на който ответникът може да отговори:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/sc_filling_bg.htm

Допълнителна информация в областта на гражданското правосъдие в Европейския съюз и относно националните процедури може да намерите на уебсайта на Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски въпроси:

http://ec.europa.eu/civiljustice/homepage/homepage_ec_bg.htm

Съдебният атлас по гражданско-правни въпроси предоставя практическа информация относно трансгранични съдебни спорове и съдържа всички стандартни иски формуляри, които може да се наложи да попълните:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_bg.htm

3. КОЯ ПРОЦЕДУРА Е ПОДХОДЯЩА В МОЯ СЛУЧАЙ?

По-малка ли е стойността на вашия иск от 2000 EUR? Ако това е така, следва да прибегнете до Европейската процедура за искове с малък материален интерес. Ако обаче не очаквате длъжникът да оспори вашия иск, тогава можете използвате също така Европейското изпълнително основание или Европейската заповед за плащане. Важно е да помните, че Европейското изпълнително основание започва като национална процедура (вече разполагате със съдебно решение срещу някого) и впоследствие преминава в процедура на европейско равнище, която улеснява за вас

изпълнението на това съдебно решение в друга държава-членка. Напротив, Европейската заповед за плащане от самото начало е процедура на европейско равнище. Ако искате да предприемете действия срещу лице в друга държава-членка, може да е по-лесно да използвате Европейската заповед за плащане, тъй като формулярите и информацията могат да бъдат намерени на вашия роден език. Ако вече разполагате със съдебно решение срещу дадено лице, тогава подходящо би могло да бъде Европейското изпълнително основание.

Ако желаете да заведете гражданско-правен иск с по-висока стойност и/или очаквате той да бъде оспорен, се прилагат други правила, които са обяснени по-долу.

© istockphoto.com

| 7

„По-малка ли е
стойността на
вашия иск от
2000 EUR?“

4. ЕВРОПЕЙСКО ИЗПЪЛНИТЕЛНО ОСНОВАНИЕ

Първата крачка, която трябва да направите, е да получите съдебно решение във ваша полза срещу длъжника. Правилата, според които се определя компетентният съд за случая, са разяснени в част 7 подолу (обърнете внимание обаче на факта, че ако вашият длъжник е потребител, винаги съдилищата в неговата страна са компетентни да разгледат случая). Макар случаят да не бъде оспорен, на длъжника трябва надлежно да бъде връчен документ, в който се посочва причината за иска, стойността (включително лихва, ако такава е включена в иска) и имената и адресите на страните. По силата на решението длъжникът трябва да поправи нанесената ви вреда, като ви заплати определена парична сума.

След това трябва да подадете иск решението да бъде удостоверено като Европейско изпълнително основание (ЕИО). Съдията (в съда, постановил решението) прави това посредством стандартен формуляр, приложен към регламента, който можете да намерите на съответния език в интернет:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/rc_fillingeo_bg.htm

След като съдът е издал ЕИО, то трябва да бъде изпратено на компетентния орган за принудително изпълнение на държавата-членка, в която живее длъжникът или в която се намират неговите активи. Единственото основание, поради което би могло да бъде отказано изпълнение в друга държава-членка, би било ако решението е несъвместимо с друго съдебно решение в другата държава-членка, засягащо същите страни. Подробности относно изпълнението в държавите-членки можете да намерите на адрес:

http://ec.europa.eu/civiljustice/enforce_judgement/enforce_judgement_gen_bg.htm

Освен ЕИО трябва да предоставите копие на оригиналното съдебно решение във ваша полза и може да ви бъде поискан превод на удостоверението за ЕИО в зависимост от допустимите за компетентния орган за принудително изпълнение в другата държава-членка езици (информация за допустимите езици може да бъде намерена на уебстраницата на атласа). Други формалности не могат да бъдат изисквани и от този момент решението може да бъде принудително изпълнено в другата държава-членка. Изпълнението следва обичайните правила на тази държава-членка, тоест, ако например обичайната практика изисква съдия-изпълнител да изпълни съдебно решение, вие също ще трябва да следвате тази практика.

„Други формалности не могат да бъдат изисквани и от този момент решението може да бъде принудително изпълнено в другата държава-членка”

5. ЕВРОПЕЙСКА ЗАПОВЕД ЗА ПЛАЩАНЕ

Процедурата е подобна на описаната по-горе, тя обхваща трансгранични парични искове и при нея се използват стандартни формуляри, но не се изисква да е налице решение от национален съд. Процедурата продължава докато ответникът не възрази на прилагането. Ако той стори това, случаят се превръща в оспорван и може да се разгледа съгласно обичайните национални гражданско-процесуални правила в държавата-членка, в която сте завели делото.

Можете да подадете молба за удостоверение на вашия трансграничен иск като Европейска заповед за плащане (ЕЗП), като попълните формуляр А, който се съдържа в приложението към регламента и който можете да намерите на всички езици на адрес:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/epo_filling_bg.htm

В него трябва да посочите имената и адресите на страните (вашиите и на ответника), да обясните своя случай, да поясните, че става въпрос за трансграничен иск и да опишете доказателствата в подкрепа на иска.

На следната уебстраница ще намерите информация за това кой съд може да издаде ЕЗП във вашия случай и къде трябва да изпратите вашия исков формуляр:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/epo_courtsJurisd_bg.htm

„Ако ответникът не внесе възражение,
ЕЗП става автоматично изпълнима”

Съдът ще разгледа иска ви и ако сте попълнили правилно формуляра и сте предоставили евентуално поискана допълнителна информация, съдът следва да издаде ЕЗП в рамките на 30 дни.

ЕЗП ще бъде връчена на ответника от съда. Ответникът може да ви изплати стойността на иска или да го оспори. Ответникът разполага с 30 дни, за да внесе възражение относно ЕЗП. Ако стори това, делото може да бъде прехвърлено в общите граждански съдилища и разгледано съгласно националното законодателство.

Ако ответникът не внесе възражение, ЕЗП става автоматично изпълнима. Единственото основание, поради което би могло да бъде отказано изпълнение в друга държава-членка, би било ако решението е несъвместимо с друго съдебно решение в другата държава-членка, засягащо същите страни. Трябва да изпратите копие на ЕЗП, а при необходимост и превод, на компетентните органи за принудително изпълнение на държавата-членка, в която желаете искът да бъде изпълнен (в която се намират ответникът или неговите активи). За повече информация относно изпълнението:

http://ec.europa.eu/civiljustice/enforce_judgement/enforce_judgement_gen_bg.htm

6. ИСКОВЕ С МАЛЪК МАТЕРИАЛЕН ИНТЕРЕС

Обикновено това е писмена процедура за искове, чиято стойност не надвишава 2000 EUR (с изключение на лихвата), при която се използват стандартни формуляри, които да гарантират, че процедурата е възможно най-кратка и проста.

Трябва да попълните своите данни и опишете иска си във формуляр А, който е приложен към регламента и който можете да намерите в интернет на адрес:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/sc_filling_bg.htm

Ако разполагате с подходящи доказателствени документи, свързани със случая, като например разписки, фактури и т.н., приложете ги към исковия формуляр.

След като съдът получи вашия иск формуляр, той попълва съответната своя част от формуляра с отговори (който можете да намерите също на уебсайта на атласа). До 14 дни от датата на получаването на вашия иск формуляр съдът връчва копие от него, заедно с формуляра с отговори, на ответника. Ответникът разполага с 30 дни за отговор, като той попълва съответната част от формуляра с отговори, предвидена за него. Съдът ви изпраща копие на получените отговор в рамките на 14 дни.

До 30 дни от датата на получаване на отговора на ответника (ако такъв е получен) съдът трябва да постанови решение по вашия иск с малък материален интерес

или да изиска от всяка от страните писмено допълнителна информация или да призове страните на устно изслушване. По време на устното изслушване не е необходимо да бъдете представляван от адвокат.

След като бъде постановено решение във ваша полза, можете да помолите съда да попълни формуляр Г, който се намира на уебстраницата на атласа, за което не се заплаща такса. С този формуляр (който може да се наложи да бъде преведен на езика на другата държава-членка) и копие от съдебното решение вашето съдебно решение е изпълнимо в другите държави-членки на Европейския съюз без никакви други формалности. Единственото основа-

„По време на устното изслушване не е необходимо да бъдете представляван от адвокат“

ние, поради което би могло да бъде отказано изпълнение в друга държава-членка, би било ако решението е несъвместимо с друго съдебно решение в другата държава-членка, засягащо същите страни. За информация относно изпълнението в различните държави-членки:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/sc_courtsAuthorit_bg_bg.htm

По силата на регламента за исковете с малък материален интерес органите на вашата държава-членка, например съдът във вашето населено място, са задължени да ви помогнат при попълването на формулярите.

7. ГРАЖДАНСКО-ПРАВНИ ИСКОВЕ ОТ ОБЩО ЕСТЕСТВО

В регламента „Брюксел I“ (44/2001) се посочва кои съдилища са компетентни да разгледат трансграничен спор и как едно съдебно решение може да бъде признато и изпълнено в друга държава-членка.

Общото правило гласи, че делото се разглежда от съдилищата на държавата-членка, в която ответникът има местоживеене. Ако обаче потребител заведе дело, той може да избира между съдилищата на неговата собствена държава и съдилищата на държавата на ответника. Заради разходите и езика потребителите обикновено завеждат дело пред съдилищата на държавата-членка, в която живеят.

Ако делото засяга нарушаване на договор, компетентни са съдилищата на мястото, където договорът е трябвало да бъде изпълнен. Ако делото не засяга договорни отношения (гражданска отговорност или деликт), компетентни са съдилищата там, където е настъпило вредоносното събитие. Например, ако сте се наранили вследствие на нечия небрежност, делото ще се разгледа в държавата-членка, в която се е случило това.

Регламентът се прилага за всички граждански и търговски дела, при условие че искът е оспорен или стойността му надхвърля 2000 EUR.

След като бъде определен съдът, който ще разгледа делото, и ако постановеното съдебно решение е във ваша полза, това решение трябва да бъде признато в другите държави-членки. За да бъде изпълнено то в друга държава-членка обаче, е необходимо да поискате от съда в държавата-членка на изпълнение да издаде декларация за изпълняемост. Както и при процедурите, обяснени по-горе, след като получите тази декларация, следва да използвате механизмите за принудително изпълнение на държавата-членка на вашия длъжник, като например съдия-изпълнител, запор и т.н.

8. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предприемането на правни действия срещу лице или компания в друга държава-членка би могло да бъде обезсърчаващо. Въпреки това фактът, че ответникът живее в чужбина не би трябвало да му позволи да избяга от отговорност. За да ви помогне при упражняването на вашите законови права, Европейският съюз прие общите правила и стандартизираните процедури за трансгранични правни спорове, описани в настоящите насоки.

BG

За контакти

Европейска комисия
Генерална дирекция „Правосъдие“
Европейската съдебна мрежа по
граждански и търговски дела
Rue Montoyer 59,
B-1049 Brussels

<http://ec.europa.eu/civiljustice/>

ISBN 978-92-79-16624-2

9 789279 166242